

Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi opintotukilain 1 §:n ja korkeakouluopiskelijoiden opintotuesta annetun lain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan opintotuen myöntämisen edellytyksenä olevien kansalaisuutta koskevien vaatimusten yhtenäistämistä korkeakouluissa ja muissa koulumuodoissa opiskelevien kesken. Korkeakouluopiskelijoilta on 1 päivästä heinäkuuta 1992 poistettu opintotuen saantiedellytyksenä vaatimus Suomen kansalaisuudesta. Nyt ehdotetaan myös muilta kuin korkeakouluopiskelijoilta poistettavaksi laista vaa-

timus Suomen kansalaisuudesta opintotuen saantiedellytyksenä. Samalla annettaisiin oikeus asetuksella antaa tarkempia säännöksiä asiassa.

Lainmuutokset liittyvät Euroopan talousalueesta tehdyn sopimuksen (ETA-sopimus) voimaantumiseen.

Lait ovat tarkoitettut tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 1993.

PERUSTELUT

1. Nykyinen tilanne ja ehdotetut muutokset

Opintotukilain (28/72) opintotuen myöntämisen edellytyksenä on, että opiskelija on Suomen kansalainen. Opintotukea voidaan asetuksella säädettävällä tavalla myöntää myös ulkomailla opiskelevalle Suomen kansalaiselle ja Suomessa opiskelevalle ulkomaalaiselle. Opintotukiasetuksen (28/72) 7 §:n mukaan ulkomailla opiskelua varten voidaan Suomen kansalaiselle myöntää opintotukea edellytyksin, että oleskelu ulkomailla on tilapäistä. Ulkomaan kansalainen ei siis voi saada tukea muussa maassa kuin Suomessa tapahtuvaa opiskelua varten. Suomessa opiskelevalle ulkomaalaiselle opintotukea voidaan asetuksen mukaan myöntää, jos hän asuu Suomessa pysyvästi ja on oleskellut täällä yli kahden vuoden ajan. Jos opiskelijan vanhemmat asuvat Suomessa tai hän on avioliitossa Suomen kansalaisen kanssa taikka on muita erityisiä syitä voidaan tukea myöntää lyhyemmänkin aikaa maassa asuneelle.

Korkeakouluopiskelijoiden opintotuesta an-

netun lain (111/92) 1 §:n mukaan korkeakouluopintoja harjoittavalle, joka asuu pysyvästi Suomessa, myönnetään opintotukea siten kuin tässä laissa säädetään. Mainitun lain 2 §:n 2 momentin mukaan opintotukea myönnetään opintoihin ulkomailla, jos nämä vastaavat Suomessa tuettavia opintoja tai ne sisältyvät Suomessa suoritettavaan tutkintoon.

ETA-sopimuksen 28 artikla turvaa työvoiman vapaan liikkumisen Euroopan yhteisöjen (EY) jäsenvaltioiden ja Euroopan vapaakauppaliiton jäsenvaltioiden välillä. Sopimusmääräystä täydentää EY:n neuvoston 15 päivänä lokakuuta 1968 työntekijöiden vapaasta liikkuvuudesta yhteisön alueella annettu asetus (ETY) n:o 1612/68. Sopimuksen mukaan muista ETA-valtioista Suomeen tuleville työntekijöille ja heidän huollettavanaan oleville lapsille on Suomessa taattava samat sosiaaliturvaan liittyvät oikeudet kuin oman maan kansalaisillekin. Tämä sosiaaliturvan periaate kattaa omaksutun tulkinnan mukaan myös yhteiskunnan tarjoaman koulutuksen tuen ja opintoihin liittyvät sosiaaliset edut.

ETA-sopimuksessa tarkastellaan oikeutta

opintotukeen ja muihin opintososiaalisiin etuuksiin työntekijälle ja hänen perheelleen kuuluvana sosiaalisena etuutena. Oikeus opiskelun rahoitukseen määräytyy tästä näkökulmasta kahdella tavalla:

1) Työntekijä itse on oikeutettu saamaan työskentelymaasta opintoihinsa tukea kyseessä olevan maan säännösten mukaisesti, mikäli on osoitettavissa, että harjoitettavat opinnot liittyvät läheisesti henkilön työhön tai työskentelyalaan.

2) Työntekijän lapset ovat oikeutettuja työskentelymaan opintotukeen ja muihin opintoihin liittyviin sosiaalisiin etuuksiin, mikäli heidän katsotaan kuuluvan työntekijän huollettavana olevaan perheeseen.

Edellä mainitunlainen tulkinta koulutustuesta työntekijän ja hänen perheensä sosiaalisena oikeutena on omaksuttu esimerkiksi EY-tuomioistuimen päätöksessä helmikuulta 1992. Päätöksessä Alankomaat veloitettiin maksamaan tukea italialaisen siirtotyöläisen tyttären opintoihin huolimatta siitä, että tytär palasi opiskelemaan Italiaan. Tuomioistuimen mukaan opintojen rahoitustukea on pidettävä siirtotyöläisen kannalta sosiaalisena etuutena (ETY) asetuksen n:o 1612/68 tarkoittamassa merkityksessä, kun työntekijä edelleen huolehtii lapsensa ylläpidosta. Mikäli kyseisen maan omille kansalaisille ei ole asetettu rajoituksia tuen saantiin opiskelumaan suhteen, ei rajoitusta voida asettaa muidenkaan EY-valtioiden kansalaisille.

Korkeakouluopiskelijoiden opintotuesta annettu laki täyttää ETA-sopimuksen vaatimukset kansalaisuuden suhteen. Lain mukaan myös ulkomaalaiset saavat opintotukea, jos ulkomaalaisen asuminen Suomessa katsotaan pysyväksi. Sensijaan muiden kuin korkeakouluopiskelijoiden opintotukea koskeva opintotukilaki on tältä osin muutoksen tarpeessa.

Tämän johdosta opintotukilain 1 §:n 1 momentista ehdotetaan poistettavaksi viittaukset Suomen kansalaisuuteen ja Suomessa harjoitettaviin opintoihin. Ehdotuksen mukaan tukea myönnettäisiin peruskoulun jälkeisiin opintoihin julkisen valvonnan alaisessa oppilaitoksessa

harjoittavalle henkilölle, joka asuu pysyvästi Suomessa. Muutoksen jälkeen tukea voitaisiin myöntää myös ulkomailla harjoitettaviin opintoihin muillekin kuin Suomen kansalaisille.

Muutosten toteuttaminen mahdollistaisi opintotuen osalta ETA-valtioista tuleville työntekijöille ja heidän huollettavanaan oleville lapsille samat sosiaaliturvaan liittyvät oikeudet kuin oman maan kansalaisillekin. Käytännössä on tarpeen määrittää asetuksella, milloin henkilön katsotaan asuvan pysyvästi Suomessa ja miten ja millä edellytyksin ulkomaan opintoja tuetaan. Tällainen valtuutus ehdotetaan laissa annettavaksi.

Korkeakouluopiskelijoiden opintotuesta annetussa laissa ei ole säädetty tarkemmin siitä, milloin henkilön katsotaan asuvan pysyvästi Suomessa eikä myöskään ulkomailla opiskelun tukemista.

Korkeakouluopiskelijoiden opintotuesta annetun lain 1 ja 2 §:ään ehdotetaan tehtäväksi vastaavat muutokset kuin opintotukilakiinkin.

Tarkoituksena on, että Suomen kansalaisten ja ETA-valtioiden kansalaisten yhdenmukainen kohtelu turvataan.

2. Esityksen taloudelliset vaikutukset

Ehdotetun muutoksen ei arvioida aiheuttavan opintotukimenojen lisääntymistä.

3. Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu virkatyönä.

4. Voimaantulo

Lait ovat tarkoitetut tuleviksi voimaan 1 päivänä tammikuuta 1993.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki**opintotukilain 1 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 14 päivänä tammikuuta 1972 annetun opintotukilain (28/72) 1 §, sellaisena kuin se on osittain muutettuna 14 päivänä helmikuuta 1992 annetussa laissa (112/92), seuraavasti:

1 §

Peruskoulun jälkeisiä opintoja julkisen valvonnan alaisessa oppilaitoksessa harjoittavalle henkilölle, joka asuu pysyvästi Suomessa, myönnetään hakemuksesta opintotukea siten kuin tässä laissa säädetään. Korkeakouluopintoja harjoittavalle myönnettävästä opintotuesta säädetään erikseen.

Asetuksella annetaan tarkempia säännöksiä

siitä, milloin opiskelijan katsotaan asuvan pysyvästi Suomessa ja millä edellytyksillä opintotukea myönnetään ulkomailla harjoitettaviin opintoihin.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä kuuta 1993.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

2.

Laki**korkeakouluopiskelijoiden opintotuesta annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan korkeakouluopiskelijoiden opintotuesta 14 päivänä helmikuuta 1992 annetun lain (111/92) 2 §:n 2 momentti sekä
lisätään 1 §:ään uusi 3 momentti ja 2 §:ään uusi 3 momentti seuraavasti:

1 §

Lain soveltamisala

Asetuksella annetaan tarkempia säännöksiä siitä, milloin opiskelijan katsotaan asuvan pysyvästi Suomessa.

komailta, jos nämä vastaavat 1 momentissa tarkoitettuja opintoja Suomessa tai sisältyvät Suomessa suoritettavaan tutkintoon.

Asetuksella annetaan tarkempia säännöksiä siitä, millä edellytyksillä opintotukea myönnetään ulkomailla harjoitettaviin opintoihin.

2 §

Opintotukeen oikeuttavat opinnot

Opintotuki voidaan myöntää opintoihin ul-

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä kuuta 1993.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Helsingissä 16 päivänä lokakuuta 1992

Tasavallan Presidentti
MAUNO KOIVISTO

Opetusministeri *Riitta Uosukainen*

1.

Laki**opintotukilain 1 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 14 päivänä tammikuuta 1972 annetun opintotukilain (28/72) 1 §, sellaisena kuin se on osittain muutettuna 14 päivänä helmikuuta 1992 annetussa laissa (112/92), seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

1 §

Suomen kansalaiselle, joka Suomessa harjoittaa opintoja julkisen valvonnan alaisessa oppilaitoksessa, myönnetään hakemuksesta opintotukea siten kuin tässä laissa säädetään. Korkeakouluopintoja harjoittavalle myönnettävästä opintotuesta säädetään erikseen.

Tämän lain mukaista opintotukea voidaan myöntää myös ulkomailla opintoja harjoittavalle Suomen kansalaiselle samoin kuin Suomessa opiskelevalle ulkomaalaiselle siten, kuin asetuksella tarkemmin säädetään.

1 §

Peruskoulun jälkeisiä opintoja julkisen valvonnan alaisessa oppilaitoksessa harjoittavalle henkilölle, joka asuu pysyvästi Suomessa, myönnetään hakemuksesta opintotukea siten kuin tässä laissa säädetään. Korkeakouluopintoja harjoittavalle myönnettävästä opintotuesta säädetään erikseen.

Asetuksella annetaan tarkempia säännöksiä siitä, milloin opiskelijan katsotaan asuvan pysyvästi Suomessa ja millä edellytyksillä opintotukea myönnetään ulkomailla harjoitettaviin opintoihin.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä kuuta 1993.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

2.

Laki**korkeakouluopiskelijoiden opintotuesta annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan korkeakouluopiskelijoiden opintotuesta 14 päivänä helmikuuta 1992 annetun lain (111/92) 2 §:n 2 momentti sekä
lisätään 1 §:ään uusi 3 momentti ja 2 §:ään uusi 3 momentti seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

1 §

Lain soveltamisala

Asetuksella annetaan tarkempia säännöksiä siitä, milloin opiskelijan katsotaan asuvan pysyvästi Suomessa.

2 §

Opintotukeen oikeuttavat opinnot

Opintotuki myönnetään opintoihin ulkomailla, jos nämä vastaavat 1 momentissa tarkoitettuja opintoja Suomessa tai sisältyvät Suomessa suoritettavaan tutkintoon.

Opintotuki voidaan myöntää opintoihin ulkomailla, jos nämä vastaavat 1 momentissa tarkoitettuja opintoja Suomessa tai sisältyvät Suomessa suoritettavaan tutkintoon.

Asetuksella annetaan tarkempia säännöksiä siitä, millä edellytyksillä opintotukea myönnetään ulkomailla harjoitettaviin opintoihin.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä kuuta 1993.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.
